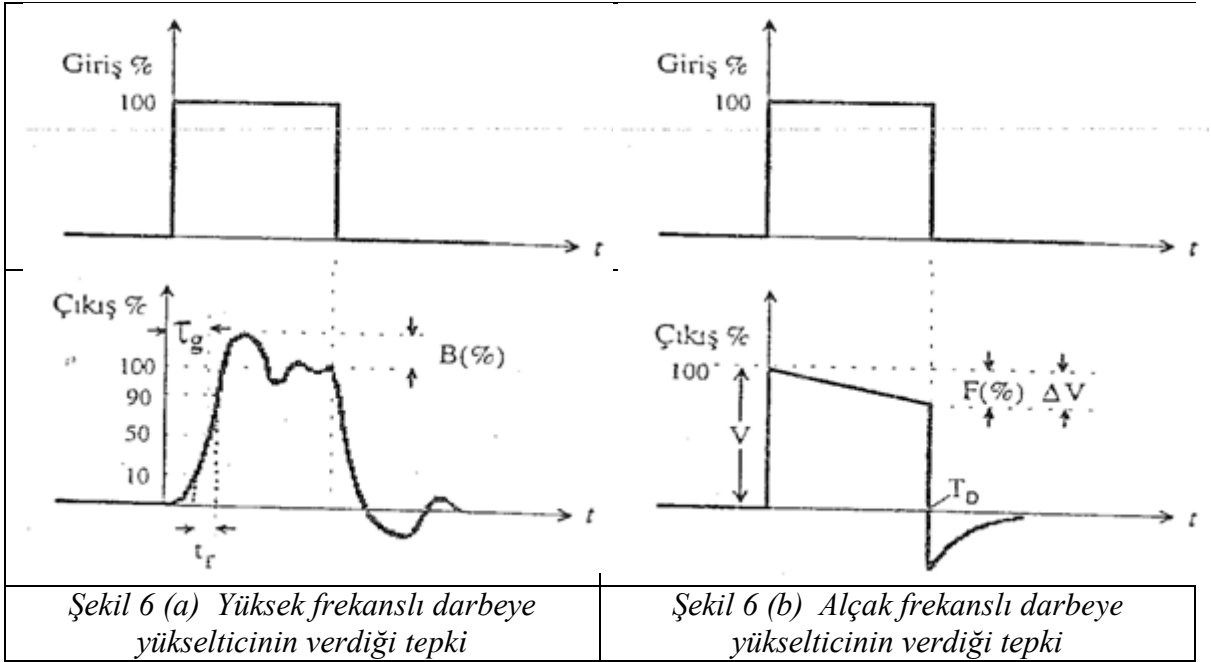

DENEY NO:2

BJT'li Yükselticinin Darbe Tepkisi

- ✓ Yükselticinin girişine uygulanan işaretin şeklini bozmadan yapılan yükseltmeye **lineer yükseltme** denir. Başka bir deyişle lineer darbe yükseltmesi, çıkış darbesine giriş darbesinin oranının her daim aynı olmasıdır.
- Bu koşul her zaman sağlanamadığından, çıkış işareti, devrenin lineer olmasına rağmen ideal darbeden çeşitli farklılıklar içerecektir.
  - Söz konusu farklılıkların, yani bozulmaların nedenleri devrenin iç kapasiteleri ve devreye dışarıdan bağlanan bağlama ve köprüleme kondansatörleridir.
  - Yüksek değerli kondansatörler alçak frekans bölgesinde düşük değerli kondansatörler ve iç kapasiteler yüksek frekans bölgelerinde bozucu etki yaparlar.
- Deneye başlamadan önce darbe şeklindeki çeşitli bozulmaları incelemekte yarar vardır.
- Basamak giriş işareti için devrenin çıkışı bilinecek olursa kare dalga ve darbe girişi içinde sistemin çıkışı belirlenmiş olur.
- Devrenin girişine ideal bir darbe uygulandığını varsayalım. Bu durumda çıkıştaki darbede birtakım farklılıklar oluşacaktır. Şimdi bu farklılıkları şekil-6 üzerinde tanımlayalım:

- **Yükselme Süresi**

t_r ile ifade edilen ve darbenin $t \rightarrow \infty$ anında alacağı değerlerin %10'undan %90'ına kadar geçen süredir.

- **Gecikme**

Giriş darbesinin %50'sine eriştiği an ile çıkış darbesinin %50'sine eriştiği an arasında geçen süredir ve t_g ile gösterilir.

- **Çınılama**

Darbenin $t \rightarrow \infty$ olarak alacağı değerlerin % olarak aşımıdır ve şekilde B ile gösterilmiştir.

- **Darbe üst eğilmesi**

İlk gerilim sıçramasına göre $t = T_d$ anında meydana gelen % olarak düşümdür. Şekilde F olarak gösterilmiştir.

Kullanılacak Materyaller:

- 2N2222A - 2 adet
- $R_1 = 540 \text{ k}\Omega$
- $R_2 = 180 \text{ k}\Omega$
- $R_c = 10\text{k}\Omega$
- $R_E = 2.7\text{k}\Omega$
- $C_E = 33\mu\text{F}$
- $C_1 = 1\text{nF}$
- $C_2 = 1\mu\text{F}$
- $R_y = 15\text{k}\Omega$
- **Not:** Verilen malzemeler kurulacak devre için standart sayıdadır. Aldığınız malzemelerin bozuk çıkma veya deney esnasında yanabilme ihtimallerine karşın yedeklerini de satın almayı ihmal etmeyiniz.
- **Not:** Transistörler, Entegreler ve Potansiyometreler deney sırasında kolay yanabilen elemanlardır.

Ön Hazırlık:

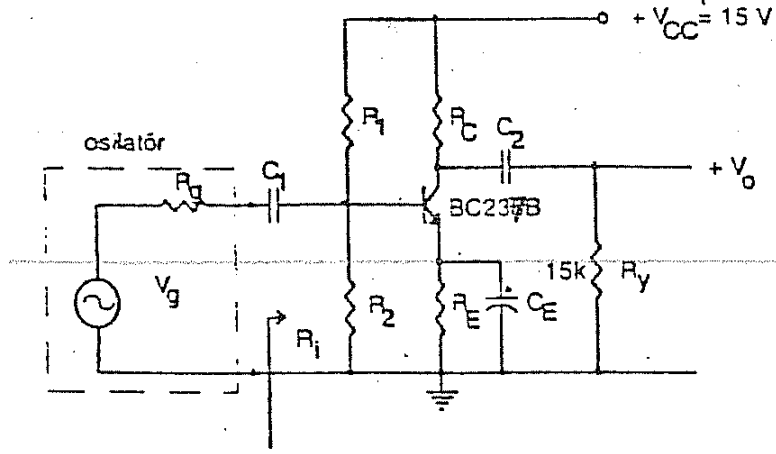
- 1) BC-237 ve NPN “2N2222A” transistörünün katalogunu araştırınız ve bacak bağlantılarını çiziniz.

BC-237	2N2222A

2) BC-237 ve NPN “2N2222A” transistörleri için aşağıda istenenleri kenarlardaki boşluklara yazınız.

		BC-237	2N2222A
Saturasyon akımı	I_s		
İleri yönde akım kazancı katsayısı	β_f		
Ters önde akım kazancı katsayısı	β_r		
Baz omik direnci	r_b		
Emitör omik direnci	r_e		
Kolektör omik direnci	r_c		
B-E eklem kapasitesi	C_{be}		
B-C eklem kapasitesi	C_{bc}		
B-E eklem gerilimi	V_{BE}		
B-C eklem gerilimi	V_{BC}		
Forward transit time	τ_f		
Reverse transit time	τ_r		
Early gerilimi	V_A		
Baz – Emitör kaçak saturasyon akımı	I_{se}		

- 3) Aşağıda gösterilen devreyi bir elektronik simülasyon programı ile gerçekleştiriniz ve simülasyonda elde ettiğiniz değerleri not ediniz. (Kazanç, alt kesim frekansları, üst kesim frekansları, %F, %B, ΔV , V_{BE} , V_{CE} , V_{BB} , I_B , I_C , I_E ... gibi). Yaptığınız simülasyonun devre çiziminin ve simülasyon sonuçlarının çıktılarını alıp yanınızda getiriniz. (Simülasyon sırasında devre girişine maksimum 1V genlikli kare dalga uygulayınız. Genlik değerini değiştirerek simülasyonu tekrarlayınız.)

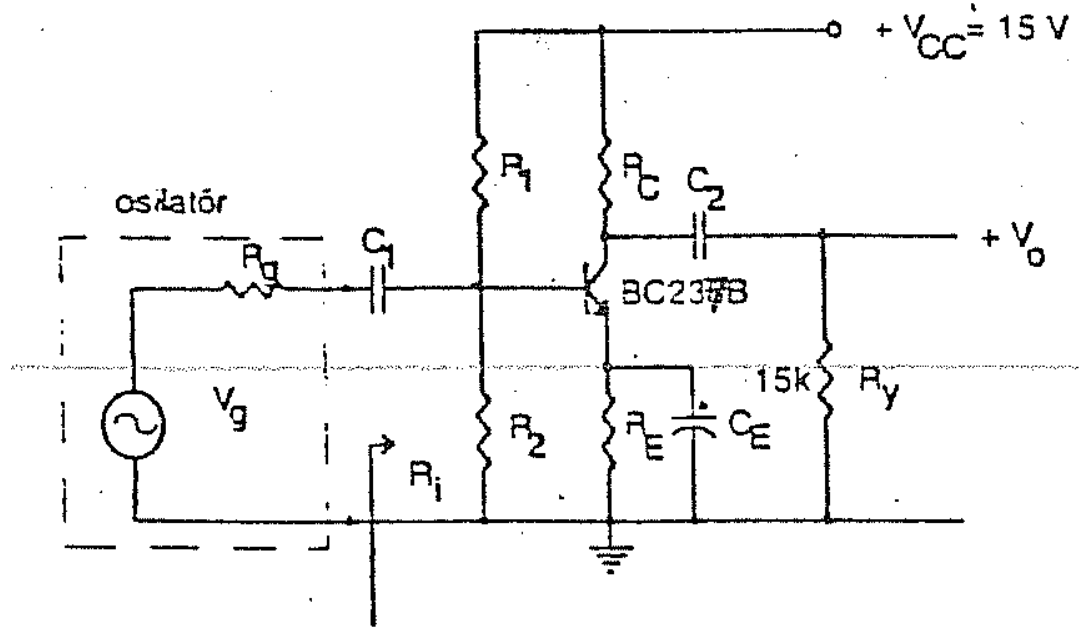

- 6) Şekilde verilen transistörli yükselticide R_y direncinin uçlarında kırılmırsınız, tepeden tepeye 10 V 'luk bir gerilim elde edilebilmesi, devrenin giriş direncinin $R_I \geq 5k\Omega$ ve çalışma noktasındaki kolektör akımı değerinin $I_{CQ} = 0.95mA$ olması istenmektedir. Buna göre R_1 , R_2 , R_c ve R_E dirençlerinin değerlerini, transistörün çalışma noktasındaki akım ve gerilim değerlerini hesaplayınız. Hesaplanan eleman değerleriyle söz konusu devreyi kondansatörler olmaksızın kurunuz. Elektronik voltmetreyle V_{BQ} , V_{EQ} , V_{CQ} gerilimlerini ölçüp hesap sonuçlarıyla karşılaştırınız. **(Verilen değerler için simülasyon da yapınız ve değiştirilmesi deney sırasında istenen değerler için değiştirilmesi gereken devre elemanlarını da tedarik ediniz.)**

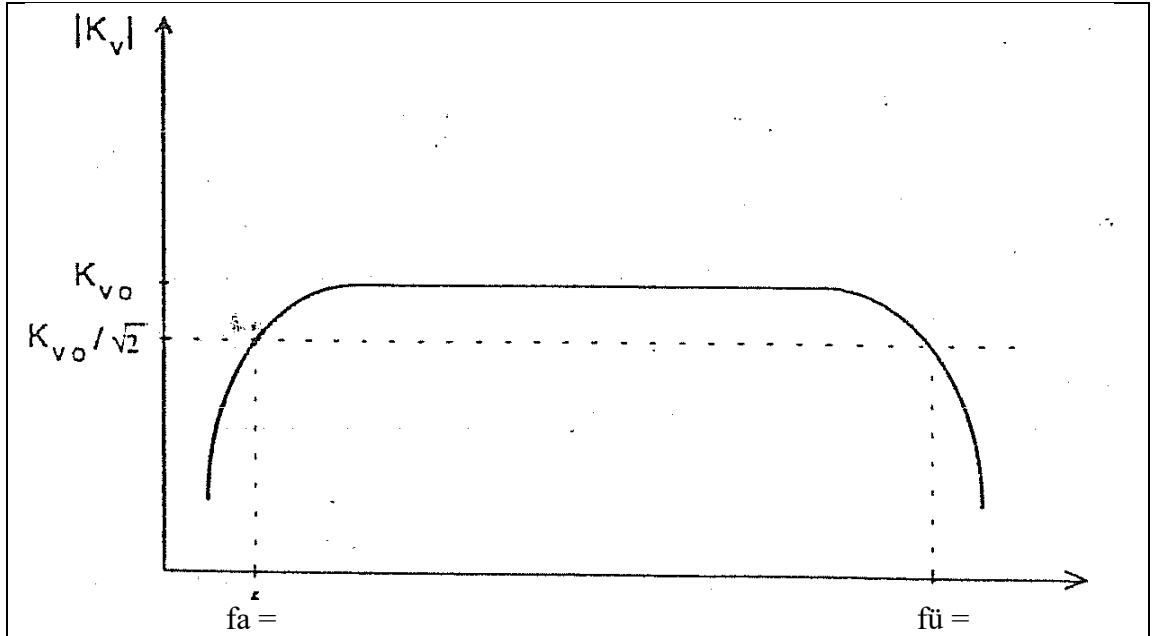
Deney Adımları:

1) Şekildeki devreyi kurunuz.

• Devrenin girişine 1 Volt kare dalga uygulayınız.

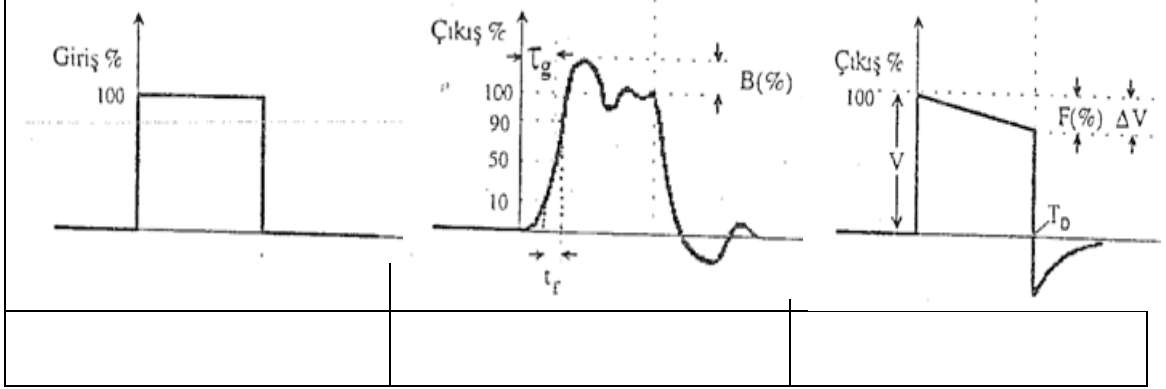
2) Devrenin alt kesim ve üst kesim frekanslarını belirleyiniz ve aşağıdaki grafiği ve tabloyu sayısal verilerinizle doldurunuz.

I_C		I_B		V_{BE}		V_E	
I_E		V_C		K_{v0}		h_{fe}	

%B		%F		BW			
----	--	----	--	----	--	--	--

- 3) Aşağıdaki grafikleri sayısal verilerinizle doldurunuz. Başka bir deyişle düşük frekanslarda ve yüksek frekanslarda yükseltecin darbeye tepki sinyallerini elde ediniz ve %F, %B değerleri bulunuz.

- 4) C1 ve C2 kondansatörlerinin değerini değiştirerek çıkışta nasıl bir değişim olduğunu gözlemleyiniz

- 5) 0dB ve -3dB kavramlarının devre açısından önemi nedir belirtiniz.